

HUSZ ÉVE...

Irta Schiffer Miklós.

„És megtapodom a népeket az én haragomban és megrészegitem őket az én busulásomban és földhöz verem az ő erősségüket...”

Pusz éve! Nyakig ültünk a háboruban. A karácsony estéjét zokogó szívek, összetört özvegyek, elárvult gyermekek várták szent aggodalommal. Szomorú, fájdalmas, rettenetes karácsony. Hiányzott az apa, elárvult a fiu szobája s a reménytelenség kínosan gyötrő bizonytalanságában félve gyulladtak ki az apró karácsonyfák vékonyka viaszgyertyái. Nem volt fájdalmasabb karácsony még a magyar ég alatt, mint ez az első. A második, a harmadik és azóta mind... Akkor apadtak el a könnyek, akkor lettek szűkek a kórházak, akkor teltek meg a temetők... A bűn, a züllés, a pusztulás indult utjára és ezt a véres utat apró fakesztek, a rokkantak milliói, a hadiárva és özvegyek légiói jelzik és a mocsárból kitaposott szennyes lejtőn zuhanunk tovább — ki tudja még meddig...

A Kárpátokban jártunk. Csikorgó fagyban, nyakig érő hóban csusztunk-másztunk — előre. Jótékony női kezek hiába kötötték éjjel-nappal a meleg ruhát. A hideg ellen nem volt védekezés. Az is megkövetelte halálos áldozatait. A nélkülözés tetőfokra hágott. Elakadtak a nagy hóban a vonatok, a járművek, az élelmiszer utánpótlás nehezen ment. A halálraosztott, küzdő hadseregnek szibériai hidegben, hó és jégmezőkön kellett előre haladnia, fel a Kárpátok gerincére, az oroszok nyomába. És ezekben a fájdalmas időkben már megkezdődött a vérrel fertőzött arany ostroma, divatosá váltak a szállítási panamák, minden háborúnak elmaradhatatlan kísérői és már lábán volt a vitéz hadseregnek a hirhedt papirtalpu bakancs. Már akkor sűrűbben kellett volna használni — ellenővszerűl — a megbízható kenderkötélet...

Kora hajnalban indultunk utra egy kis kárpáti faluból. Csak a hó világított. A kínzó hideg ellen minden meleg alsó ruhámat magamra vettem. Olyan kővér lettem, mint egy békebeli vendéglős. Egész nap meneteltünk, felejthetetlen, gyönyörű kárpáti vidékeken vonultunk át, hóval borított hatalmas fenyveseken, kristálytisza hegyi patakokon keresztül vittünk előre, — mindig csak előre. Másfél méteres hó ropogott talpunk alatt. Ez a hó akkor már sok mindent takart el. Összelejt, leégett falvak maradványai, jéggé fagyott állati hullák, összetört hadiszekerek szegélyezték utunkat és vér... vér... piros vér a vakítóan fehér havon... Felette a sok, hóval fedett, gyönyörű karácsonyfa.

Este egy kis faluba értünk. A kengyelvasba fagyott lábaim alig tudtam kiszabadítani. Dermedten szállottam le a lóról. Szállást kerestem embereim részére. Ez a nyomorult kis rutén falu zsúfolva volt katonákkal. Reménytelen helyzetünkben egy emberem jelenti lélekszakadva: van kvártély. Odavezet. Egy nagy fehérre meszelt ház, falán nagy vörös betűkkel felírva: „Achtung, Epidemie!” A német alaposság azokat a házakat, amelyekben járványos betegségek fordultak elő, ezzel a felírással látták el. A ház üres volt. Egy kis haditanács embereimmel és a következő percben birtokba vettük a házat. Tető alatt voltunk és nem a 20 fokos, csillagos, hideg éjszakában. Már ropogott a tűz, készült a vacsora. Ki törődött akkor tifusz bacillussal? Ezek a derék katonák nem a tifusz pusztításaira voltak kiszemelve...

Megkerestem a parancsnokságot. Egy kis parasztházban volt elhelyezve. Benyitottam. Atláthatatlan dohányfüst és förtelmes levegő fogadott. A kárpáti éles, tiszta, friss levegőből egy ilyen bűzös lebuja lépni. Odaszédültem egy magasrangu katonára, jelentkeztem kedvesen fogadott, meghívott vacsorára, odamutatott a sarokba egy rakás szalmára és ezzel már tisztában voltam, hogy van már szállásom és lesz vacsorám. Átvonultam a másik szobába. Rengeteg tiszt, még nagyobb dohányfüst, terített asztal.

Kitűnő vacsora volt, honvédek szolgáltak ki. Az egyik honvéd feltűnően figyelmes volt hozzám. Egy hatalmas velős csontot tett elé. Mint a kutya a konc után, kaptam a csont után. Velős

csont, jó, forró nem eléggé fagyott, valóságos, meleg, velős csont. Mesék országában éreztem magam. Kiszívtam az utolsó cseppig, csaknem lenyeltem a csontot is.

Másnap hajnalban indulás. Megmosakodtam derékig a friss hóban és ujjászüetve ültem a lovamra. És ekkor mellémsompolyog az én figyelmes pincér-honvédom:

— Főhadnagy ur — szólított meg — ugye nem ismer! Nem csodálom. Valamikor főhadnagy ur Nagyváradon szolgált. Én ott voltam pincér. Biharfüredre járogatott ki esténként. Szép nyári éjszakák voltak azok... szépen mulatott... a cigány is szépen muzsikált... emlékszik arra a szőke szépasszonyra... és a főhadnagy ur olyan gavaléros borraivalót adott mindig... felejthetetlen meleg éjszakák, csak meglehetne még egyszer ismételni. Hoztam valamit utravalónak, vigye el, jó szívvel adom. A viszontlátásra!

Egy csomagot csusztatott a zsebembe és egy

sok csillagos üveg Martell-konyakot. Nem tudtam szabadkozni. Olyan szépen és szomorúan nézett reám. Megszoritottam a kezét és elfogadtam a fejedelmi ajándékot. A viszontlátásra. Ez azokban a vérzivataros időkben sokat jelentett...

Délben fent voltunk a Zemplén—Oroszi-hágón. Pihenőt tartottunk. Leültem a határköre ebédelni. Kibontottam a titokzatos csomagot. Egy szép darab hideg vadsertés volt benne. Elöttem a csillogó-ragyogó hőtömegek alatt az én szép hazám, mögöttem a galíciai Kárpátok a bizonytalan jövővel és ölemben a kitűnő ebéd, a remek konyakkal. Királynak képzeltem magam, ilyen finom ebédem még sohasem volt.

Husz éve! Azóta keresem az én jó pincéremet, szeretnék még egyszer mulatni, fiatalon, cigánymuzsikával, jó pajtásokkal, jókedvű menyecskekkel, — ott Biharban... szeretnék még egyszer belekurjantani azokba a csendesen suttgó, izgató, nyári — bihari éjszakába...

UJÉVRE

BOY KABAT—JOPPE—TIROLI NADRAG

HAZI KABÁTOK

LENGYEL BUNDA—SZÖRMÉS MIKADO

Nagy választékban Rendkívüli olcsó árak

FÖLDES IZSÓ—KLAUZAL TÉR

Századik diszdoktoravatásra készül a szegedi egyetem

Az első diszdoktorok — Vilmos császár diszdoktorsága — 99 diszdoktor közül már csak 31-en vannak éleiben

(A *Délmagyarország* munkatársától.) Nevezetes jubileum előtt áll a szegedi egyetem: az arany diszoklevéllel és diszdoktorsággal kitüntetettjeinek száma elérte a *kilencvenkilencet*. Kilencvenkilenc diszdoktora van a hatvanhároméves Ferenc József Tudományegyetemnek és minden bizonynyal a jövő év tavaszán a diszdoktorok száma eléri a százat. A világi magyar egyetemek között a szegedi Ferenc József Tudományegyetemnek van a legtöbb diszdoktora.

Egyetemi körökben most arról beszélnek, hogy a századik diszdoktor dr. Szalay József ny. kerületi főkapitány lesz; az illetékesek rövidesen dr. Szalay József jogtudományi diszdoktoravatására megteszik a javaslatot.

1872 október 12-én kelt az a legfelsőbb kézirat, amelyben I. Ferenc József a kolozsvári magyar királyi tudományegyetem felállításáról és ideiglenes szervezéséről intézkedik. Ugyanebben az évben az egyetem bölcsészeti-, nyelv- és történettudományi, továbbá matematikai és természettudományi kara tíz diszdoktoravatásra tett javaslatot az uralkodónak. A kolozsvári egyetem

első tíz diszdoktora

a következők voltak: *Felméry Lajos* egyetemi tanár, *Fonály Henrik*, *Imre Sándor*, *Ladányi Geodeon*, *Szabó Károly*, *Szamosi János*, *Szász Béla*, *Brassai Sámuel*, *Koch Antal*, *Martin Lajos* egyetemi tanárok. Egy évvel később *Berde Áron* egyetemi tanárt a jogi karon avatták diszdoktorrá.

A legközelebbi diszdoktoravatás 1876-ban volt. *Gyulai Pál* irót avatta diszdoktorrá a kolozsvári egyetem bölcsészfakultása. 1881-ben két diszdoktoravatás volt, *Szilasi Gergely* és *Terner Adolf* egyetemi tanárokat avatták diszdoktorrá. Kilenc esztendeig ezután nem volt diszdoktoravatás a kolozsvári egyetemen, de azután a következő évtizedben, 1890 és 1900 között újból annál több. Ebben az időben

34 diszdoktor avattak

a különböző fakultásokon, köztük igen nevezetes férfiakat. Gróf *Apponyi Albert* is az 1896-ik

évben avatták az egyetemen az államtudományok diszdoktorává. Ugyanebben az esztendőben több minisztert is diszdoktorsággal tüntetett ki a későbbi Ferenc József Tudományegyetem, így *Horváth Boldizsárt*, *Csemegei Károlyt*, gróf *Csáky Albint*, *Hieronymi Károlyt*, gróf *Széchenyi Bélát*, *Bedő Albertet*. Erre az esztendőre esik idősebb *József főhercegnek* diszdoktorrá való avatása, a természettudományi kar avatta diszdoktorává *József főherceg* édesapját. Huszonkét évvel később: 1918-ban pedig az *orvostudományok* első diszdoktorává avatták a Ferenc József Tudományegyetemen *József főherceget*.

1902-ben *Fadrusz János* szobrászművészt avatták a bölcsészeti-, nyelv- és természettudományok diszdoktorává. Nevezetes diszdoktoravatásnak számít az is, midőn *Villari Pasquelet*, az olasz felsőház elnökét, volt olasz kultuszminisztert és történetirót avatták az egyetemen. 1909-ben egyszerre hat műegyetemi tanárt avattak diszdoktorává a matematikai fakultás. Majd 1910-ben világraszóló ünnepség volt a Ferenc József Tudományegyetemen, amikor

II. Vilmos német császárt

avatta diszdoktorrá a matematika és természettudományi kar.

A béke utolsó esztendejében: 1913-ban két művészt tüntetett ki diszdoktorsággal az egyetem: *Benczur Gyula* festőművészt és *Hubay Jenő* hegedűművészt. A legközelebbi diszdoktoravatás már háborus időre esik, 1917-ben volt és *Arz Artur* tábornagyot avatta az egyetem a történettudományok tiszteletbeli doktorává.

A legközelebbi diszdoktoravatás még

Kolozsvárott

volt, 1918-ban, de ezután már Erdély megszállás alá jutott.

Szegeden

az első diszdoktoravatási ünnepség 1922-ben volt, ezalkalommal dr. *Tóth Lajos* kultuszállamtitkárt, gróf *Bethlen István* miniszterelnököt, gróf *Te-*